

MUZEUM

historické hasičské techniky

Chrastava

Svatý Florián - patron hasičů

Vážení přátelé,

zdejší „Muzeum historické hasičské techniky“ v Chrastavě vzniklo díky nesmírnému úsilí chrastavských dobrovolných hasičů, kteří několik let svojí usilovnou a dobrovolnou prací postupně naplňovali svůj sen vybudovat důstojný stánek pro historické hasičské exponáty.

Své představy se jim podařilo zdárně realizovat a tak vznikla expozice dobrovolných hasičů, která je největší svého druhu v České republice s mnoho velmi cennými materiály. Právě rozsah vystavených hasičských stříkaček, přileb a dalšího drobného materiálu používaného hasiči od počátku vzniku organizovaného hasičského hnutí před více než 150 lety v českých zemích nás vedl k tomu, že chceme „Muzeum historické hasičské techniky“ v Chrastavě představit co nejširší veřejnosti a pozvat tak všechny zájemce k shlédnutí vystavených předmětů.

Chtěl bych při příležitosti vydání tohoto sborníčku o vzniku zdejšího muzea poděkovat panu Karlu Boháčovi, který materiál zpracoval a pomohl nám zajistit i jeho vydání.

Přeji všem návštěvníkům, aby se jim návštěva u nás líbila, aby je obohatila o nové poznatky a aby se k nám rádi vraceli, neboť předpokládáme, že vystavených předmětů bude stále přibývat. Budeme rádi pokud návštěvu našeho muzea doporučíte i dalším zájemcům.

Miroslav Pivoňka
vedoucí muzea

Od myšlenky k realizaci

Myšlenka založit v Chrastavě muzeum historické hasičské techniky vznikla v hlavách zdejších dobrovolných hasičů při oslavách 120. výročí vzniku místního sboru dobrovolných hasičů v létě roku 1988, kdy v rámci oslav vystavovali v centru města několik exponátů historické hasičské techniky, které předtím vlastnoručně svépomocí rekonstruovali. Vystavená technika vzbudila u široké veřejnosti obrovský zájem a tak při hodnocení oslav ve sboru padla myšlenka soustředit vystavené opravené exponáty a další materiál, který na opravu teprve čekal do jednoho místa, kde by je mohli návštěvníci trvale vidět včetně informací o každé vystavené technice. V následujícím období se na hasičských schůzích i mimo ně kolem tohoto nápadu vedly diskuse, kdy se zvažovalo, zda bude mít sbor sílu takovou velkou akcí zahájit a zejména úspěšně dokončit. Nakonec převážilo nadšení a odhodlání se do budování muzea pustit.

Začalo období hledání vhodného objektu k zamýšlenému využití. Některé tipy na vhodný objekt ztroskotaly na finanční otázce, jiné vhodné objekty majitelé nechtěli vůbec prodat nebo pronajmout. Až koncem roku 1990 padla volba na starý historický objekt kravína z 18. století, který od rušeného místního Státního statku převzal Městský úřad. Po několika kolech vyjednávání se zastupiteli byl uvedený objekt převeden sboru dobrovolných hasičů k využití na expozici historické hasičské techniky.

Původní velmi hezká historická stavba byla však v žalostném technickém stavu; zničená střecha kterou zatékalo, opadané vnitřní i venkovní omítky, vytrhané podlahy a mnoho

dalších neduhů. Navíc stavba jako v pohádce „O Šípkové Růžence“ byla celá zarostlá v křoví a trní. K tomu všemu nepředstavitelný nepořádek v nejbližším okolí i ve vnitřních prostorách.

První práce v objektu započaly 27. 5. 1991 úklidovou brigádou sedmi hasičů /Pivoňka, Johan, Dlouhý, Halbich Luboš, Halbich Václav, Novák Milan, Čálek Zdeněk/, která zahájila více než měsíc trvající

Objekt historického kravína před zahájením rekonstrukce na muzeum

téměř každodenní úklidové práce v přízemí, kdy bylo potřeba vyřezat a odvést náletové porosty okolo venkovních zdí, zlikvidovat starý septik, vyvést starou slámu, zbytky stavebního materiálu a další materiál, neboť z nevyužívaného kravína se stala, pro některé lidi, černá skládka domovního odpadu. Poté bylo přikročeno k bouracím pracem, kdy v průčelí stavby ve stěně silné téměř jeden metr byl vybourán otvor pro vstupní vrata, která byla svépomocí členů sboru následně instalována. Souběžně byly zahájeny práce na otloukání omítek a starého zdiva. Aby bylo možno v objektu pracovat i přes čas podzimních plískanic pustila se jedna parta nadšenců do oprav a zasklívání oken v celém objektu a byla zde nainstalována i kamna na pevná paliva. K první partě dobrovolníků se postupně přidávali další nadšenci /Rudiš, Staněk, Vik, Grunzár/. Přichází další kolo namáhavých úklidových prací, tentokrát ve sklepních prostorách, které jsou sice velmi prostorné, ale o to více v sobě skrývají nepořádku, který musel být ručně vyneseno a poté vyvezen mimo objekt.

V následující velmi tuhé zimě, kdy se nedalo v nevytápěné stavbě pracovat, byla ve výboru sboru mnohokrát řešena velmi palčivá otázka jak zajistit finanční prostředky na pokračování výstavby. První rok celou akci finančně táhl samotný sbor tím, že organizoval sběr starého železa a výtěžkem ze sběru posléze hradil náklady rekonstrukce objektu. Pokračovat obdobným způsobem ve financování stavby v dalších letech se ukázalo jako nemožné a proto výbor sboru prostřednictvím svého velitele p.Pivoňky požádal Městský úřad v Chrastavě o finanční výpomoc na nutný materiál k pokračování rekonstrukčních prací v muzeu. Jejich žádost měla u Městský úřadu pochopení a tak do rozpočtu města byla zastupiteli na následující rok schválena i první finanční částka na úpravy hasičského muzea. Dále bylo ve výboru dohodnuto, že sbor prostřednictvím Okresního sdružení hasičů v Liberci požádá sbory dobrovolných hasičů o finanční příspěvky na muzeum, což bylo mnohými sbory vyslyšeno a menšími finančními dary podpořeno. Větší finanční dar pro muzeum předali i profesionální hasiči z Hasičského záchranného sboru okresu Liberec díky pochopení jejich ředitele.

Následující rok se práce rozběhly od počátku roku v plném tempu. Je to období již veselejší, neboť za mravenčí práci jsou už v přízemí vidět první výsledky. Zasekávají se traversy, betonují se podlahy, jsou dokončeny vnitřní omítky. Jenomže v prvotním nadšení se zapomělo na provizorní opravu střechy a to se vymstilo. Trvale deštivé počasí tohoto roku způsobilo, že do objektu zateklo tak, že začalo opadávat nové zdivo a musela se provést jeho oprava. Mezitím začal Josef Hauser vyrábět kovové mříže na všechna okna i dveře v přízemí, které další parta ihned osazovala na místo. Pánové Pivoňka a Halbich díky své profesi také začali provádět vnitřní elektrické rozvody. Tak byla první část stavebně rekonstruována a došlo i na její vymalování. Když následná brigáda členek sboru umyla všechna okna a provedla úklid, měli všichni zúčastnění nesmírnou radost, neboť již bylo za nimi vidět konkrétní dílo. V závěru roku se musela do dokončených prostor opět postavit kamna a zajistit temperování objektu, aby vytvořené dílo nepřišlo vniveč. Hasiči si obstarali dříví a uhlí a poté byly rozepsány po celé zimní období služby, které chodily poctivě do muzea topit přes den i v noci.

Souběžně bylo v dílně sboru zkušenými mistry pokračováno na repasi získaných exponátů pro budoucí muzeum. Zvěst o tom, že v Chrastavě vzniká svépomocí hasičů muzeum se velmi rychle rozšířila s pozitivním ohlasem v celém regionu. A tak se chrastavským hasičům dařilo většinou s porozuměním u dobrovolných sborů získávat další historické předměty pro svoji zamýšlenou expozici a to i mimo okres Liberec. Obstarávání probíhalo dvojí formou; buď byl předmět přímo darován do muzea, o čemž byl sepsán zápis a nebo byl exponát do muzea jen zapůjčen s tím, že bude na jeho informační tabulce u vystaveného předmětu uveden majitel.

Jeden z prvních opravených exponátů budoucího muzea

Ve třetím roce prací bylo pokračováno na vnitřních opravách v objektu, které se zdály být nekonečné. Největší radost však všichni měli z toho, že po svépomocných přípravných pracích realizovaných hasiči byla provedena odbornou firmou instalace plynového vytápění a tak definitivně vyřešen jeden z největších problémů v muzeu. Protože sbor měl již mnoho renovovaných exponátů a tyto již nebylo kde skladovat byly převezeny provizorně do hlavního sálu muzea, který byl téměř hotov. Informace o první instalaci exponátů se rychle rozšířila mezi hasičskou veřejností a tak, ač muzeum ještě zdaleka nebylo připravené na návštěvníky, chodili se již první zájemci podívat na shromážděnou techniku. Viděli první nádherné renovované historické exponáty a ocenili i také obrovský kus práce, který byl vykonán při stavebních úpravách muzea a vůbec jim nevadilo, že se museli pohybovat stavenišťem.

V roce 1994 získali hasiči pro muzeum i další prostory v objektu - bývalý nájemní byt, když pro stávající nájemníky byl zajištěn městem náhradní byt. Získané prostory však byly rovněž ve špatném technickém stavu. Po zvážení několika stavebních variant bylo rozhodnuto, že prostor bývalého bytu bude využit jako hlavní vstupní prostor do muzea a zbývající část bytu potom bude využita pro rázovitou hasičskou hospodu. Jako prvotní řešení musela být provedena zásadní rekonstrukce alespoň přední části střechy, což se také koncem léta podařilo.

Pátý rok rekonstrukce muzea byl trochu odpočinkový. Předcházející čtyři roky fyzicky i psychicky všechny ty, co se na rekonstrukčních pracích podíleli značně vysílili. Docházelo i ke krizím, kdy někteří uvnitř sboru nevěřili, že muzeum opravdu bude. Ale semknuté vnitřní jádro vedené velitelem sboru p. Pivoňkou vlastním

Rekonstruovaná první část střechy na objektu

příkladem přesvědčovalo pochybovače a váhající, že se zamýšlená rekonstrukce zdárně podaří. Práce pokračují - dokončují se opravy bývalých bytových prostor, opravují se klenby v hlavním výstavním sále a v dílně po celý rok stále probíhají opravy nově získaných exponátů.

Zahájené opravy získaných bytových prostor

Rok 1996 byl ve znamení přeměny zadní části rekonstruovaných prostor na restauraci jako součásti hasičského muzea. Opět tvrdou chlapeckou prací a elánem hasičů byly prováděny všechny potřebné práce od bouracích prací po betonování podlah, stavbu přiček, omítání stěn, provádění elektroinstalačních prací a mnoho dalších. Po opravách přízemí se práce přesunuly do podkroví, kde bylo naplánováno vytvořit expozice pro písemný historický a drobný hasičský materiál. Také v podkroví bude následně nutné provést zásadní opravy, zejména výměnu dřevních prvků, opravu omítek, výstavbu nových dělicích přiček, elektroinstalaci a další úpravy, neboť i tato část objektu z důvodu velmi špatné střechy byla v neutěšeném stavu.

Poslední, sedmý rok, přeměny kravína na hasičské muzeum byl naplněn závěrečnou snahou připravit muzeum na jeho slavnostní otevření v rámci tohoročních „Chrastavských slavností“. Dokončena byla komplexní oprava střechy včetně položení nové střešní krytiny ve zbývající její části, pokládají se dlaždice a provedly se hrubé úpravy podkrovních prostor. Vyskytly se ale i velké problémy v hlavním výstavním sále, neboť na povrch stěn i stropu vystoupil čpavek z důvodu dříve zde ustájeného dobytka a problém byl i s kamennými žlaby určenými jako místo pro exponáty. Muselo se provést okopání postižených omítek, dát novou izolaci

a poté vše upravit do původního stavu. Neuvěřitelnou výdrž a morální odolnost předvádí v této krizové době „zdravé jádro“ z party chrastavských hasičů. Závěrečnou vnitřní činností této fáze oprav je nutnost vymalovat všechny zrekonstruované prostory. O konečný úklid v celém objektu se obětavě postaraly opět členky sboru. Onou pomyslnou třesničkou na dortu se potom stala nová venkovní fasáda na celém muzeu včetně nápisu, kterou vyvrcholily mnohaleté práce na celém objektu.

Dokončená fasáda těsně před otevřením

Práce z vnitřku budovy se následně přesouvají do okolních venkovních prostor přiléhajících k muzeu, kde je potřeba upravit terén včetně přivezení ornice a její rozhrnutí, položit zámkovou dlažbu na přístupovou cestu k hlavnímu vstupu do muzea a na závěr na vytvořený podstavec nainstalovat historický exponát stříkačky jako upoutávku a označení hasičského muzea v Chrastavě.

Poslední a závěrečný díl dlouholetého úsilí je instalace rekonstruovaných exponátů do vnitřních výstavních prostor. Ke každému vystavenému předmětu je také zhotovena

Historická stříkačka u vstupu do muzea s budoucností sboru

informační tabulka se základními údaji a uvedením, kdo je jeho majitelem či dárce. Stěhuje se a instaluje poslední nábytek do vlastního muzea a vybavení interiéru restaurace, která ponese název „U soptíka“.

Slavnostnímu otevření „Muzea historické hasičské techniky“ v Chrastavě, které se uskutečnilo 21. června 1997 u příležitosti „Chrastavských slavností“ za velkého zájmu veřejnosti předcházelo neformální setkání a posezení těch místních hasičů, kteří se na výstavbě muzea různou měrou i různým počtem zdarma odpracovaných hodin podíleli. Spolu s nimi byli na setkání pozváni i jejich rodinní příslušníci jako výraz poděkování za několikaletou toleranci, kdy jejich partneři trávili mnoho hodin zdarma a na úkor rodiny na výstavbě muzea. Muzeum otevřeli významné osobnosti libereckého regionu v čele s přednostou Okresního úřadu v Liberci. První návštěvníci po slavnostním přestřžení pásky nešetřili chválou nad vytvořeným dílem, velmi si považovali pečlivé mravenčí práce při rekonstruování historické techniky a zejména však oceňovali nezdolné několikaleté svépomocné stavební úsilí chrastavských dobrovolných hasičů při realizaci jejich snu – vybudování expozice historické hasičské techniky v samostatném muzeu v Chrastavě.

Hydrantová pívni pípa připravená k prvnímu zásahu

Po slavnostních dnech se musel zajistit vlastní chod muzea. Tak po diskusích ve sboru byly stanoveny návštěvní doby muzea a to na soboty a neděle. V případě zájmu i mimo návštěvní dny bude však zájemcům po předchozí dohodě také umožněn vstup do výstavní expozice. Vlastní provoz muzea bude zajišťován každoročně od 1. dubna do 31. října. Pro návštěvní dny se stanovil rozpis dobrovolných

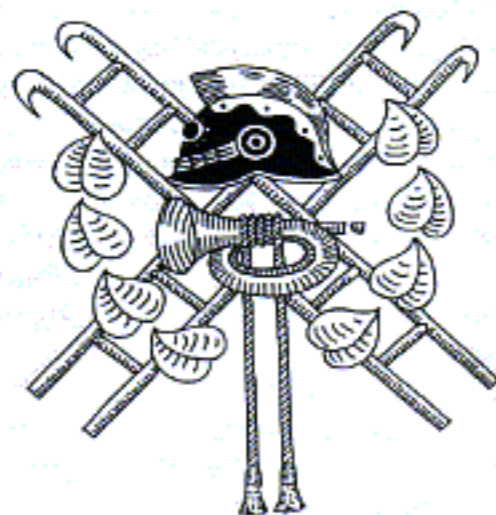

Slavnostní přestřižení pásky starostou Chrastavy Mgr. Medříckým

dvoučlenných služeb z řad členů sboru, kteří budou také schopni podat vždy i odborný výklad a zajistit i provoz muzea (prodej vstupenek, suvenýrů a p.)

Uvedením do provozu skončila první etapa výstavby hasičského muzea v Chrastavě. Je neuvěřitelné, že s jejím blížícím se ukončením začínají chrastavští hasiči přemýšlet nad druhou etapou tj. úplnou rekonstrukcí podkroví nejen jako prostoru na historické písemnosti, ale i jeho další využití pro expozici drobné techniky. A tak po krátkém odpočinku se realizují vlastními silami hasičů v letech 1998 - 2000 úpravy tak, že počátkem roku 2000 jsou již prostory připraveny k instalaci exponátů. Instalace drobné techniky poté probíhá s drobnými obtížemi, neboť mnoho exponátů musí být v přízemí znova rozebráno a ručně vyneseno do podkroví úzkým schodištěm a zde opět smontováno, což však dělali hasiči s humorem.

Chrastavská hasičská parta dál vyhledává exponáty pro své muzeum. Je pro ně potěšitelné, že se někdy dárci z řad hasičských sborů nebo i jednotlivci sami ozývají pod dojmem krásného muzea, které osobně navštívili či se o něm dozvěděli. Proto skupina asi osmi hasičů tráví ve své dílně v hasičské zbrojnici mnoho času a dává nový vzhled předmětům, které by jinak skončily na šrotištích. A tak se sbírky rozrůstají a prostory nestačí. Hasičům se podařilo od městského úřadu získat bývalý objekt čistírny odpadních vod v těsném sousedství muzea a v pořadí již třetí etapě výstavby opětovnou náročnou brigádnickou prací /bourání původní střechy, opravy příček, zasypaní nádrží hlubokých 8 m, oprava fasády, instalace nových stropů/ si zřídili v letech 2001 - 2004 depozitář pro historickou hasičskou mobilní techniku. Jejich velkým snem je však ještě přístavba garážových - výstavních prostor k původnímu objektu muzea, aby mohli návštěvníkům mohli ukázat získanou hasičskou techniku, kterou prozatím musí skladovat na různých místech v Chrastavě a blízkém okolí.

Vyznání autora

Naplnění myšlenky vytvořit v Chrastavě důstojný stánek hasičské historie jsem sledoval, díky svému zájmu o hasičskou minulost, téměř od prvopočátku, kdy se tato myšlenka v hlavách chrastavských dobrovolných hasičů zrodila. Nápad se mně zdál velmi zajímavý, ale zároveň jsem si dokázal představit jak velké úsilí by stála jeho realizace včetně získání potřebných prostor a finančních prostředků. S respektem jsem tedy přijal zprávu, že zdejší hasičští nadšenci se po úvaze rozhodli, že svoji ideu o muzeu budou realizovat. Měl jsem potom možnost vidět velké počáteční nadšení a poté i jejich dlouholetou zarputilost pod vedením zdejšího velitele pana Miroslava Pivoňky, kdy překonávali různé překážky, nepochopení či bojovali s nedostatkem finančních prostředků. Fascinovalo mne, že v dnešní době se dala dohromady parta zapálených lidí, která na úkor svých rodin, volného času a prakticky zadarmo se dokázala po několik let scházet a své představy o muzeu postupně uvádět v život. Rekonstrukce objektu na hasičské muzeum neprobíhala po celou dobu oprav vždy v idyllické pohodě. Přišla kritická období, kdy dlouholetý postup prací se podepsal na aktivitě zúčastněných, ale právě ona zarputilost a víra v konečný úspěch akce byly tmelícím článkem kolektivu a dokázaly povzbudit nevěřící a znovu a znovu jim dávaly sílu pokračovat.

Slavnostní otevření „Muzea historické hasičské techniky“ včetně ještě později realizovaných dalších úprav bylo velkým zadostiučiněním chrastavských hasičů, že dokázali svoji myšlenku přes veškeré trable realizovat. Byla tak vytvořena expozice historické hasičské techniky, která nemá široko daleko obdobu a která svým rozsahem a cenností vystavených exponátů vzbuzuje obdiv a úctu četných laických i odborných návštěvníků. Věhlas muzea již dávno překročil hranice regionu; v knize návštěv se najdou nadšené zápisy z celé naší republiky, ze sousedních zemí Německa a Polska, ale i jiných evropských zemí a také i amerického a australského kontinentu. Všude tam šíří tamní návštěvníci chrastavského muzea obdiv nad vytvořeným dílem a přičemž jim připadá téměř neuvěřitelné, že to vše dokázali dobrovolní hasiči a ne renomovaná organizace.

I já se připojuji k jejich četným obdivovatelům, jsem hrdý na to co zdejší dobrovolní hasiči dokázali i bez velkých gest a slov vytvořit. Myslím, že by bylo chybou nezaznamenat pro budoucnost onu hektickou historii zrodu muzea. Proto jsem se pokusil z vyprávění přímých účastníků a z archivních dokumentů, kterých však bohužel mnoho není, vytvořit právě takovou malou mozaikovou vzpomínku na celou akci jako výraz uznání všem těm, kteří tak jako jejich předkové v řadách dobrovolných hasičů, dokázali i v dnešní době naplnit ušlechtilé myšlenky organizovaného hasičského hnutí jako je nadšení, víra a obětavost v duchu historického hesla „Blížšímu k ochraně - sobě ke cti“.

Karel Boháč

Celkové finanční náklady na rekonstrukci muzea

I. etapa (léta 1991 – 1997)

1991	20 000 Kč
1992	40 000 Kč
1993	9 700 Kč
1994	281 600 Kč
1995	68 800 Kč
1996	250 000 Kč
1997	126 500 Kč

II. etapa (léta 1998 – 2000)

1998	284 600 Kč
1999	84 100 Kč
2000	334 500 Kč

III. etapa (léta 2001 – 2004)

2001	19 500 Kč
2002	4 000 Kč
2003	11 000 Kč
2004	8 000 Kč

Celkové finanční náklady na rekonstrukci objektu na muzeum historické hasičské techniky v Chrastavě činily pouze 1.542.300,- Kč. Obrovskou finanční úsporu zajistila dobrovolná brigádnická práce chrastavských hasičů zdarma.

K této celkové ceně je nutné připočítat částku 500.000,- Kč, kterou Městský úřad Chrastava uhradil Pozemkovému fondu ČR za pozemek, na kterém objekt muzea stojí.

Poznámky:

Finanční náklady na rekonstrukci objektu v jednotlivých etapách vyjma let 1991 a 1992 hradil Městský úřad v Chrastavě.

V roce 1991 úvodní náklady na nezbytné rekonstrukční práce hradil Sbor dobrovolných hasičů Chrastava z výtěžků sběru starého šrotu.

Rovněž v roce 1992 byla rekonstrukce hrazena ze získaných finančních prostředků místního Sboru dobrovolných hasičů v Chrastavě (sběr železného šrotu) a také z darů od sborů dobrovolných hasičů v okrese a dalších sponzorů.

Přehled odpracovaných brigádnických hodin zdarma

I. etapa (od roku 1991 do 21. 6. 1997)

Pivoňka Miroslav	1 624
Johan Václav	1 171
Halbich Luboš	1 083
Čálek Zdeněk	638
Čálek Petr	623
Halbich Václav	330
Hauser Josef	327
Rudiš Stanislav	245
Staněk Jaroslav	223
Novák Milan	216
Hauser Tomáš	205
Szikorová Alena	200
Staněk Jaroslav /ml	189
Dlouhý Ladislav	180
Hauserová Ivana	180
Čálková Libuše	150
Drbohlavová Kamila	149
Nováková Eva	25

II. etapa (od 21. 6. 1997 do 31. 12. 2000)

Pivoňka Miroslav	1 571
Johan Václav	1 176
Petráček Vladimír	702
Halbich Luboš	692
Čálek Petr	552
Halbich Václav	365
Novák Milan	257
Čálek Zdeněk	206
Hauser Josef	148
Dlouhý Vladimír	132
Kolner Michal	103
Tlach Petr	98
Neumaier Josef	81
Hauser Tomáš	74
Michal Bohumil	72
Dymeš Ladislav	69
Szikorová Alena	68
Dymeš Vladimír	61
Místr Miroslav	58

Mlčoch Pavel	51
Drbohlavová Kamila	56
Staněk Jaroslav	54
Čálková Libuše	52
Hauzerová Ivana	51
Mistrová Oldřiška	47
Židlický Vladimír	34
Honišková Vladislava	10

III. etapa (od 1. 1. 2001 – do 31. 12. 2004)

Pivoňka Miroslav	351
Tlach Petr	298
Kolner Michal	295
Johan Václav	280
Stahoň Martin	260
Dlouhý Vladimír	212
Hauzer Tomáš	202
Mlčoch Pavel	202
Židlický Vladimír	194
Čálek Petr	185
Petráček Vladimír	184
Neumaier Josef	171
Halbich Václav	88
Dymeš Ladislav	44
Čálek Zdeněk	28

Autor: Karel Boháč
 Sazba: Tomáš Varnuška
 Foto obálka: Milan Drahoňovský
 Tisk: Geoprint s.r.o.